

PSA – Prostataspesifikt Antigen

IS-0291

Helsedirektoratet

Kreft
foreningen

Generelle forhold

PSA-testing av menn mellom 50 og 70 år har som formål å påvise prostatakraft på et tidlig stadium. Behandling kan da muligens redusere dødelighet på grunn av prostatakraft, men mange vil da bli behandlet uten at det egentlig er nødvendig. Behandlingen innebærer en ikke ubetydelig risiko for varige forandringer som kan gi redusert livskvalitet. Bakgrunnen for eventuell overbehandling er at prostatakraft påvist i et tidlig stadium kan ha et uforutsigbart forløp. Vi mangler pålitelige metoder som kan skille mellom de menn som vil ha nytte av behandling og de som har like gode leveutsikter uten behandling. Så lenge denne utvelgelseskunnskapen mangler, vil flere få behandling enn de som reelt trenger det. Med dagens kunnskap regner man med at 48 menn må behandles for prostatakraft i et tidlig stadium for å unngå ett dødsfall av sykdommen.

Flere av behandlingsformene som har helbredelse til hensikt kan gi menn livsvarige bivirkninger, slik som urinlekkasje, ereksjonssvikt og problemer med å kontrollere avføringen. Forekomsten av disse bivirkningene har blitt redusert noe gjennom de siste tiår ved forbedret behandlingsteknikk. Metoder for å avhjelpe dem er også tilgjengelig. Bivirkningene, sett i forhold til noe som kan vise seg å være en unødvendig behandling kan gjøre det vanskelig å gi en entydig anbefaling om du bør ta en PSA-prøve. Den endelige beslutningen om det skal tas en PSA-prøve bør du derfor ta etter en grundig samtale med legen din.

Formålet med denne informasjonsbrosjyren er å gi deg mest mulig nyansert informasjon om PSA-testen.

Faktorer som påvirker risikoen for å utvikle prostatakreft er fortsatt lite kjent. Noen forhold kan likevel nevnes. Dersom disse er til stede kan det tale for at du bør ta en PSA-test:

- Dersom mange i din familie har prostatakreft.
- Dersom kvinnene i familien har kjent forekomst av BRCA-2 mutasjon (en genetisk forandring hos noen kvinner med bryst- og/ eller eggstokkreft).
- Det er en opphopning av bryst- eller eggstokkreft i familien.

Hva er prostatakreft?

Prostata er en kjertel hos menn som ligger i bekkenhulen like foran endetarmen og rundt urinrørets øverste del. Prostatakreft er den hyppigste kreftformen blant menn, og sannsynligheten for å få prostatakreft øker med økt alder. Prostatakjertelen kan vokse med årene uten at det skyldes kreft. Den vanligste årsaken til vannlatingsbesvær hos menn er en slik godartet forstørret prostatakjertel.

Hva er en PSA-test?

PSA-testen er en blodprøve hvor konsentrasjonen av PSA (Prostata spesifikt Antigen) i blodet måles. PSA produseres av prostatakjertelen. Et forhøyet PSA-nivå i blod kan være et tegn på at man har vevsforandringer i prostatakjertelen. Slike vevsforandringer kan bety at man har kreft, men det kan også være godartede tilstander. En sjelden gang kan PSA-testen være normal, selv

om det foreligger prostatakreft. Legen kan undersøke prostatakjertelen ved å føre en finger inn i endetarmen og kjenne på kjertelen. En slik undersøkelse av prostatakjertelen gjøres alltid i utredningen av sykdommer i prostata.

Hvilke ytterligere undersøkelser utføres hvis PSA-nivået er forhøyet?

Hvis ditt PSA-nivå er forhøyet, og dette er bekreftet i en kontrollprøve, vil det tas vevsprøver fra prostatakjertelen, også kalt prostatabiopsi. Dersom disse vevsprøvene viser at det er kreftceller til stede og hvis man ved videre utredning ikke finner spredning vil man enten operere, strålebehandle eller følge med hvordan sykdommen utvikler seg over tid. Det kan også bli aktuelt å gi hormonbehandling.

Helsemyndighetenes generelle anbefalinger

Ut fra nåværende kunnskap er rutinemessige PSA-målinger ved generelle helsekontroller av friske menn ikke anbefalt av norske helsemyndigheter og fagpersoner. Unntaket er hos menn hvor det i familien er opphopning av kreft i prostata, eggstokk eller bryst. Dersom du har tre eller flere slektninger med prostatakreft (uansett alder) eller har to nære slektninger med prostatakreft der begge er under 60 år, bør du diskutere PSA-testing med din lege.

Denne brosjyren kan også lastes ned og skrives ut. Nedlastbar brosjyre finner du på www.helsedirektoratet.no

Nedenfor er det skissert noen forhold som du bør tenke over:

Fordeler med PSA-test

- Beroligelse – hvis testen er normal
- Hvis det påvises kreft – Du kan være en av dem som lever lenger på grunn av behandlingen

Ulemper med PSA-test

- Falsk alarm – 2 av 3 med lett forhøyet PSA-nivå har ikke prostatakreft (falsk positiv test)
- Du kan være blant de mange menn som får behandling for prostatakreft, men der vi ikke er sikre på at de lever lengre som følge av denne behandlingen
- Behandlingen kan medføre bivirkninger slik som ereksjonssvikt, vannlatningsbesvær og problemer med å kontrollere avføringen